

Sygn. akt I CSK 292/18

POSTANOWIENIE

Dnia 14 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z wniosku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Inspektorat w S.
przy uczestnictwie J. G.

o wpis,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 14 listopada 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej uczestnika

od postanowienia Sądu Okręgowego w K.

z dnia 29 września 2017 r., sygn. akt I Ca [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i oddala
wniosek pełnomocnika uczestnika o przyznanie kosztów
nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu
w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawca Zakład Ubezpieczeń Społecznych Inspektorat w S. złożył wniosek, w którym domagał się, aby Sąd dokonał – na jego rzecz - wpisu w dziale IV księgi wieczystej [...] hipoteki przymusowej w kwocie 83.012,68 zł na udziale we współwłasności nieruchomości o wielkości 1/24 należącym do uczestnika – J. G., zabezpieczającej zaległości z tytułu nieopłaconych składek na Ubezpieczenie Społeczne, Ubezpieczenie Zdrowotne oraz Fundusz Pracy za okres od października 2010 r. do listopada 2014 r. wraz z odsetkami za zwłokę. Do wniosku dołączono decyzje określające wysokość zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy: decyzję ZUS Inspektorat w S. z dnia 29 stycznia 2015 r. o numerze [...] wraz z dowodem doręczenia tej decyzji oraz decyzję z dnia 19 września 2014 r. o numerze [...] wraz z dowodem doręczenia.

W dniu 5 czerwca 2017 r. Referendarz sądowy dokonał wpisu zgodnie z wnioskiem, postanowieniem z dnia 13 lipca 2017 r. Sąd Rejonowy w S. utrzymał wpis hipoteki w mocy, a postanowieniem z dnia 29 września 2017 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację uczestnika J. G.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, uczestnik wskazał przyczynę kasacyjną określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W jego ocenie, zachodzi konieczność rozpatrzenia przez Sąd Najwyższy rażącego naruszenia art. 233 § 1 i art. 626⁸ § 2 k.p.c. przez nieuwzględnienie wielokrotnie podnoszonych przez uczestnika okoliczności, że w okresach wskazanych w decyzjach ZUS nie prowadził faktycznie działalności gospodarczej, w związku z czym nie był zobowiązany do zapłaty składek ZUS, a decyzje będące podstawą wpisu w księdze wieczystej hipoteki przymusowej były dotknięte wadą nieważności ze względu na rażące naruszenie prawa (art. 156 k.p.a.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednak zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, powołując się na to, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., skarżący musi wykazać, iż zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.) oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, nie publ.; z dnia 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, nie publ.; z dnia 27 października 2016 r., III CSK 217/16, nie publ.).

Zarzuty skarżącego oparte na założeniu, że sąd wieczystoksięgowy władny jest samodzielnie kontrolować prawidłowość decyzji wydanej przez ZUS na podstawie art. 83 ust. 1 oraz art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (ówcześnie tekst jedn. Dz. U. z 2013 r.,

poz. 1442 ze zm.; dalej – „u.s.u.s.”), są bezzasadne. Wprawdzie postępowanie przed organem ZUS nie jest zwykłym postępowaniem administracyjnym (por. art. 123 u.s.u.s. i art. 180 k.p.a.), ZUS nie jest zwykłym organem administracji, jego decyzje nie są zwykłymi decyzjami administracyjnymi, a reżim weryfikacji takich decyzji został ukształtowany w sposób odbiegający od zasad k.p.a. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2016 r., I UZ 9/16, nie publ.), jednakże nie oznacza to, że decyzje te mogą być kontrolowane przez każdy sąd w każdym postępowaniu. Tryb kontroli określa przede wszystkim art. 83 ust. 2 u.s.u.s., który stanowi, że od decyzji ZUS przysługuje odwołanie do właściwego sądu w terminie i według zasad określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego oraz art. 83a ust. 2 tej ustawy, w myśl którego decyzje ostateczne Zakładu, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że ostateczne decyzje organu rentowego wyrażają określony stan prawny i z tego względu, zgodnie z zasadą domniemania prawidłowości aktów administracyjnych oraz zasadą uwzględniania przez sądy powszechne skutków prawnych orzeczeń organów administracyjnych, która ma swoje źródło w prawnym rozgraniczeniu drogi sądowej i drogi administracyjnej, sąd – także sąd ubezpieczeń społecznych - jest związany ostateczną decyzją, od której nie wniesiono odwołania w trybie art. 477⁹ k.p.c., ani nie podważono jej skuteczności w inny prawem przewidziany sposób (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2008 r., I UK 173/07, OSNP 2009, nr 5-6, poz. 78, z dnia 10 czerwca 2008 r., I UK 376/07, OSNP 2009, nr 21-22, poz. 295, z dnia 16 października 2008 r., III UK 47/08, OSNP 2010, nr 5-6, poz. 80 oraz z dnia 11 lipca 2018 r., II UK 210/17, nie publ.). Pogląd ten jest wyrazem ogólniejszej zasady, w myśl której w postępowaniu cywilnym sąd nie jest uprawniony do kwestionowania decyzji administracyjnej, choćby w jego ocenie była wadliwa, z wyjątkiem decyzji dotkniętych tzw. bezwzględną nieważnością (nieistniejących), tzn. wydanych przez władzę oczywiście niewłaściwą lub bez zachowania jakichkolwiek przepisów postępowania albo bez podstawy materialnoprawnej (por. np. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z

dnia 9 października 2007 r., III CZP 46/07, OSNC 2008 nr 3, poz. 30, uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2015 r., III UZP 13/15, OSNP 2016, nr 3, poz. 33, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2016 r., II UK 435/15, nie publ. i tam przywoływane wcześniejsze orzecznictwo). Zasada ta obowiązuje także w postępowaniu wieczystoksięgowym (por. np. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1984 r. III CZP 70/84, OSNCP 1985, z. 8, poz. 108 i z dnia 28 stycznia 1993 r. III CZP 167/92, OSNCP 1993, z. 6, poz. 105 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 1997 r., II CKN 216/97, OSNC 1998, nr 1, poz. 7), w tym także dotyczącym wpisu hipoteki na podstawie decyzji ZUS (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2001 r., III CZP 7/01, OSNC 2001, nr 11, poz. 160).

Zważywszy, że uczestnik nie powoływał się na wady decyzji wskazujące na jej nieważność bezwzględną, lecz na merytoryczną nieprawidłowość decyzji ZUS, zarzut oczywistej zasadności skargi kasacyjnej należy uznać za oczywiście bezzasadny, co uzasadniało także oddalenie wniosku o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej uczestnikowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2007 r., II CZ 69/07, OSNC 2008, nr 3, poz. 41, z dnia 23 listopada 2010 r., II CSK 357/10, nie publ., z dnia 26 listopada 2010 r., IV CSK 332/10, nie publ. i z dnia 11 maja 2011 r., II CSK 699/10, OSNC-ZD 2011, z. 3, poz. 72).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.